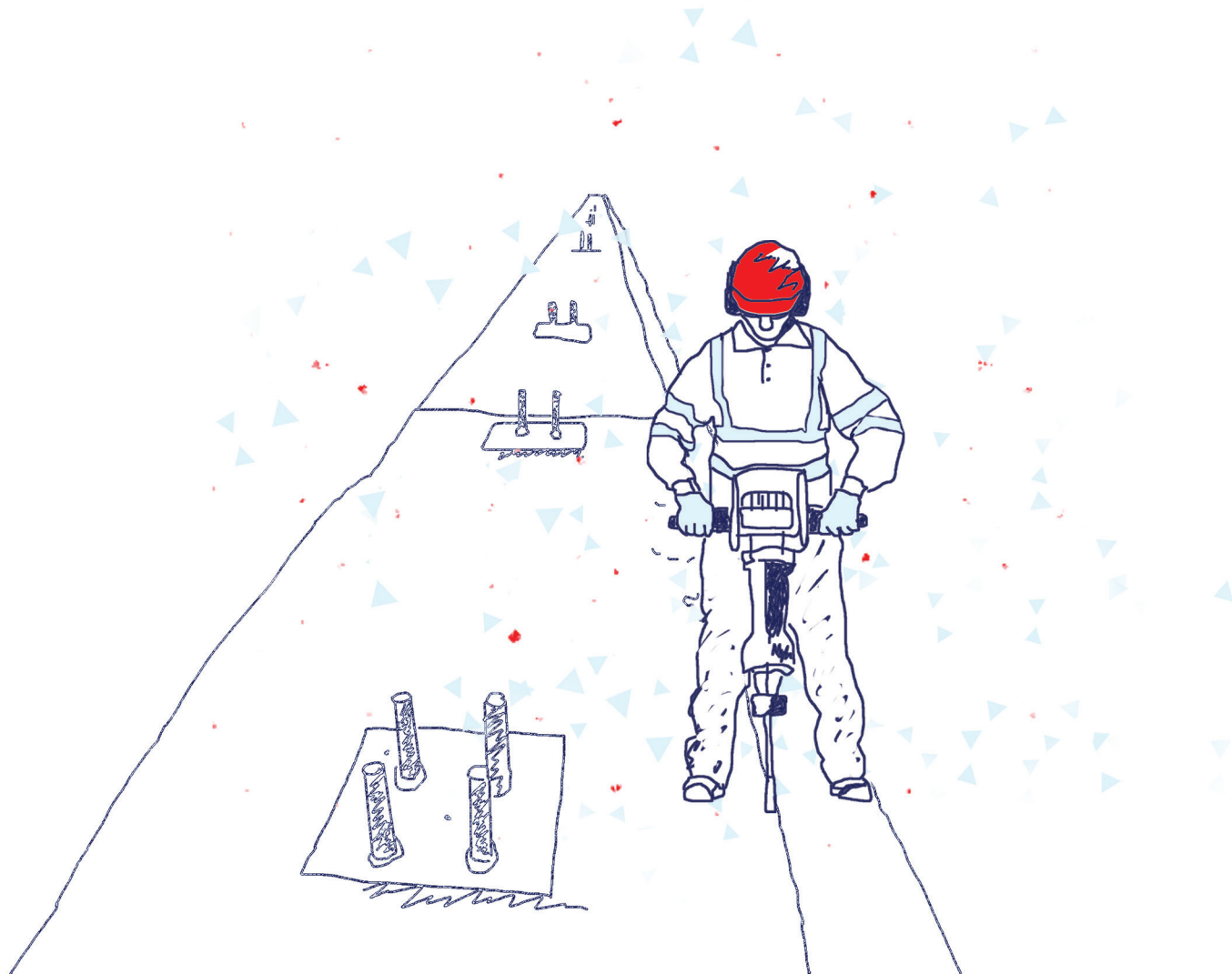

Het

Fundament

Het Fundament.

Dit deel van het boek heet Het Fundament. Dat is niet voor niks. In elke organisatie zijn er bestaande manieren van denken en doen. Dat geldt ook voor ons als individu. Je kunt dat als een fundament zien.

Sommige manieren van denken en doen worden zo gewoon dat je er niet meer over nadenkt en daarmee vallen andere manieren van denken en doen je niet meer op. Zolang je je daar niet bewust van bent, werkt dat fundament als een onzichtbare hand. Die hand stuurt ons, bijvoorbeeld naar hoe we ons opstellen in een gesprek, hoe we weglopen uit een vergadering en wat we onthouden van een training.

Op het moment dat je vastloopt in een vraagstuk helpt het om te reflecteren op het bestaande fundament. Je maakt de onzichtbare hand zichtbaar. Daarmee ontstaan nieuwe inzichten en handelingsperspectieven.

Niets is in beton gegoten. Het Fundament krijgt daarmee een nieuwe betekenis. Je blijft onderzoeken en reflecteren op wat er gebeurt en wat nodig is. In dit deel maak je daar een begin mee door eerst een braindump (het eerste canvas) te maken van je huidige situatie en daar vervolgens op te reflecteren.

Een Braindump: uit je hoofd op papier.

De eerste belangrijke stap in het onderzoeken van je vraagstuk is het maken van een braindump. Een braindump helpt je je eerste basale gedachten uit je hoofd te halen. Je maakt je hoofd leeg om ruimte te maken en je manier van denken en kijken dieper te onderzoeken. Dit is een belangrijke stap in het proces.

Hoe meer tijd je neemt, des te meer dingen je opvallen. Gedachten die wat verder weggestopt zitten, krijgen de ruimte om boven te komen drijven. Waarschijnlijk bedenk je ook de dagen na de eerste braindump nog nieuwe dingen. Voeg deze gerust later toe.

Dit ga je doen.

- Schrijf alle gedachten die in je opkomen over je casus direct op: wat is het probleem, waar heb je last van, wie zijn er bij betrokken en op welke manier, en aan welke oorzaken denk je nu?
- Denk niet na over de precieze formulering.
- Schrijf de gedachten ook op die de volgende dagen in je opkomen.
- Cluster je gedachten in de braindump na een tijdje.
- Niets is fout, dom of gek.

Tip.

Een braindump kun je samen met anderen maken of alleen. Als je samen met collega's aan een braindump begint, schrijf dan eerst los van elkaar je gedachten op. Zo voorkom je groepsdenken. Je kunt Post-Its gebruiken om eenvoudig verschillende onderwerpen samen te brengen.

Een leeg hoofd, en dan...

Fijn, de eerste gedachten en overtuigingen zijn uit je hoofd. Dat is belangrijk, omdat je er anders op blijft terugkomen. Door ze op te schrijven kun je ze (tijdelijk) parkeren of helemaal loslaten.

Een braindump is jouw verhaal van de werkelijkheid. In ons werk, maar ook thuis of bij de sportvereniging, vertellen we elkaar steeds verhalen. Over wie wat deed, wat we daarvan vonden, wat belangrijk is en wat niet. Zo'n verhaal kan op vele manieren verteld worden. Afhankelijk van je achtergrond, je rol en je gevoelens kunnen de accenten en toon erg verschillen. Onderliggende waarden en overtuigingen en de gebruikte taal kleuren elk verhaal.

Sommige verhalen blijven we elkaar steeds opnieuw vertellen. Verhalen over hoe het nu is, hoe het zou moeten zijn of over hoe we ons doel willen bereiken. Dat zijn verhalen die steeds dominanter worden. Andere verhalen worden minder snel opgepikt, bijvoorbeeld omdat er minder waarde aan wordt gehecht. Dat zijn verhalen die steeds verder uit beeld raken.

Wanneer je vastloopt in een situatie en niets echt lijkt te werken, is het waardevol om je eigen dominante verhaal te onderzoeken. Je gaat op zoek naar andere verhalen die een ander licht werpen op de vastgelopen situatie. Misschien is de huidige situatie niet zo erg als je dacht of is er een andere gewenste situatie mogelijk. Misschien zijn er wel andere middelen en manieren om tot de gewenste situatie te komen.

Zowel in Het Fundament als De Verdieping onderzoek je je vraagstuk vanuit vier verschillende perspectieven.

Wat gaat over de inhoud. Wat bespreken we met elkaar? Wat wordt belangrijk gevonden en wat minder? Wat bepaalt welke verhalen er over de inhoud worden verteld? Welke aannames, interpretaties, opvattingen en overtuigingen liggen daaronder?

In **Wie** onderzoek je de onderlinge verhoudingen. Wie spelen er allemaal een rol in jouw vraagstuk en op welke manier? Wie houden het probleem in stand of dragen er zelfs aan bij? Wie hebben er last van en wie kunnen helpen bij het oplossen?

In **Hoe** kijk je naar de context, de ongeschreven regels, gewoontes, patronen en routines die een rol spelen in je vraagstuk. Je kijkt ook naar hoe deze gewoontes, patronen en routines geïnstitutionaliseerd zijn. En hoe de omgeving van invloed is op je vraagstuk.

Waar gaat over de mate waarin je in- of uitzoomt en naar welk aspect van je vraagstuk je kijkt. Hoe verandert je vraagstuk als je in- of uitzoomt, of er vanuit een ander aspect naar kijkt? En welke wisselwerking is er tussen die verschillende niveaus en/of aspecten?

Eigenlijk is er nooit een Wat zonder een Wie en geen Wie zonder een Wat. Er is geen vraagstuk dat in het luchtledige bestaat. Mensen creëren samen spelregels over hoe ze met elkaar en het vraagstuk omgaan. Wanneer je merkt dat het een herhaling van zetten wordt, dan helpt het om de Wat, Wie en Hoe uit elkaar te halen. Omdat het vooraf niet duidelijk is waar je het meeste aan hebt, kun je steeds tussen de verschillende perspectieven switchen.

ceci n'est pas une pomme

Een eerste ordening.

In onze verhalen zitten vaak elementen die zich steeds herhalen en kenmerkend zijn voor het probleem waar je mee te maken hebt. Die typische momenten worden vaak aangehaald om je verhaal te onderbouwen. We kunnen meestal al uittekenen hoe het verhaal zal verlopen.

In de braindump vroegen we je je hoofd leeg te maken en al je gedachten op papier te zetten. Door die gedachten nog eens te ordenen krijg je een beter beeld van je eigen dominante verhaal: Wat zie je? Waar richt je al dan niet onbewust je blik op? Waar kijk je minder naar? En wat laat je al dan niet onbewust buiten beeld?

Dit ga je doen.

In dit canvas teken je een typisch moment waarin de kern van je verhaal duidelijk naar voren komt. Je zet de film van je verhaal op dit kermerkende moment even stil.

Teken de scène: waar speelt dit moment zich af, wat is het decor?

Vragen die je kunnen helpen:

Wie – wie doet mee, wanneer en waarom?

- Wie zijn erbij betrokken?
- Wie zijn er in beeld? Wie vallen er buiten beeld? (Teken die ook.)
- Wie heeft welke rol of taak?

Hoe – gewoontes, patronen en routines

- Hoe gaan zij met elkaar om? Wie praat met wie?
- Hoe liggen de verhoudingen?
- Wie heeft het voor het zeggen? Hoe uit zich dat?

Wat – inhoud en perspectieven

- Wat is het onderwerp van gesprek?
- Wie praat waarover en met wie?
- Zie je daar nog verschillen of overeenkomsten tussen?

Waar – niveau waarop het vraagstuk zich bevindt

- Als je dit allemaal getekend hebt, vraag jezelf dan af op welk (organisatie)niveau je hier nu naar kijkt. Kijk je bijvoorbeeld naar het team, de afdeling, de hele organisatie of de maatschappij?

wie speelt mee?

